

Valtioneuvosto

Viite: Kuuleminen Yhdenvertainen Suomi –toimintaohjelman keskeisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin liittyen

Asia: Vanhusasiavaltuutetun lausunto

Vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Vanhusasiavaltuutettu tarkastelee ohjelman jatkoa iäkkäiden näkökulmasta. Ohjelmassa on ikääntyneiden yhdenvertaisuuden kannalta tärkeitä tavoitteita ja toimenpiteitä.

Yhdenvertainen Suomi -ohjelman tavoitteet, joihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

- Tavoite 3: Vahvistetaan viranomaisten yhdenvertaisuusosaamista eri tasoilla.
- Tavoite 4: Kasvatetaan tietoisuutta rasismista ja sen eri muodoista
- Tavoite 6: Kannustetaan kuntia (lisäys: ja hyvinvointialueita) aktiiviseen yhdenvertaisuuden ja antirasismien edistämiseen

Ohjelman toimenpiteet, jotka ovat olleet erityisen hyödyllisiä?

- Toimet, joilla on vähennetty rakenteellista rasismia ja moniperusteista syrjintää.

Mitä muita asioita haluatte nostaa esille yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa?

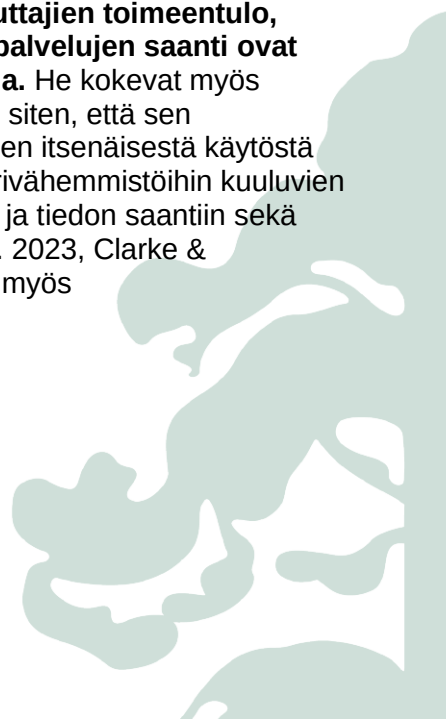
Toimintaohjelmassa ei tuoda **ikäsyrrintää** selkeästi esille. Se on kansainvälisten arvioiden mukaan yleisin syrjinnän muodoista (Torres ym. 2017). Ikäsyrrintä on monitahoinen ilmiö, jota on vaikea tunnistaa. Toimintasuunnitelmaan tarvitaan tietopaketti rakenteellisesta ikäsyrrinnästä, sen purkamisen keinoista ja sen linkittymisestä rasismiin ja muihin syrjinnän muotoihin.

Vanhustyön keskusliiton kyselyssä, miltei puolet vastasi, että Suomessa syrjitään iäkkäitä ihmisiä (Vaarama 2023). Ihmisoikeuskeskuksen ja vammaisfoorumin tutkimuksessa (2019) kolme neljästä 55–84-vuotiaasta vastaajasta koki ikään liittyvää syrjintää. Työelämässä ikäsyrrintä vaikeuttaa työllistymistä työuran loppupuolella ja osaltaan lisää työllistymisen ongelmia eri vähemmistöihin kuuluvilla +50-vuotiailla. Päätöksenteossa ikäsyrrintä vaikuttaa olevan yllättävän yleistä.

Suomalaiset tutkimukset osoittavat, että ikääntyneiden maahanmuuttajien toimeentulo, koettu terveys, osallisuuden kokemukset ja heidän tarvitsemiensa palvelujen saanti ovat selvästi keskimääräistä ikääntyneiden tilannetta heikommalla tasolla. He kokevat myös muuta syrjintää. Digitalisoitunutta yhteiskuntaa on Suomessa rakennettu siten, että sen seurauksena suuri osa iäkkäistä ihmisistä on jäänyt digitaalisten palvelujen itsenäisestä käytöstä kokonaan syrjään ja tämä korostuu maahanmuuttajien ja kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvien ikääntyneiden kohdalla. Tällöin mahdollisuudet osallisuuteen, palvelujen ja tiedon saantiin sekä sosiaalisiin suhteisiin ovat muuta väestöä heikommalla (esim. Buchert ym. 2023, Clarke & Seppänen 2023, Kouvonen ym. 2021, Heikkinen & Lumme-Sandt 2014, myös Vanhusasiavaltuutettu 2023).

Helsingissä, 7.8. 2023

Päivi Topo, Vanhusasiavaltuutettu

Käytetyt lähteet:

Buchert, U., Kemppainen, L., Olakivi, A., Wrede, S., & Kouvonen, A. (2023). Is digitalisation of public health and social welfare services reinforcing social exclusion? The case of Russian-speaking older migrants in Finland. *Critical Social Policy*, 43(3), 375–400. <https://doi.org/10.1177/02610183221105035>

Heikkinen, S. J., & Lumme-Sandt, K. (2014). Ikääntyvä maahanmuuttaja kuntien kotouttamisohjelmissa ja vanhuspoliittisissa ohjelmissa. *Gerontologia*, 28(3), 168-183.

KC, S., Clarke, K., & Seppänen, M. (2023). A scoping review of ageing migrants in Finland through the lens of intersectionality and vulnerability. *Nordic Journal of Migration Research*, 13(1), 1-18. <https://doi.org/10.33134/njmr.561>

Mannila, S. (2020). Syrjintä Suomessa 2017-2019: Tietoraportti. Oikeusministeriö. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162517/OM_2020_20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kouvonen A, Kemppainen L, Ketonen E, Kemppainen T, Olakivi A, Wrede S
Digital Information Technology Use, Self-Rated Health, and Depression: Population-Based Analysis of a Survey Study on Older Migrants *J Med Internet Res* 2021;23(6):e20988
doi: [10.2196/20988](https://doi.org/10.2196/20988)

Civic exclusion in later life: Ageism excludes everyone and harms our societies! ROSEnet Civic Exclusion Working Group, Sandra Torres, Annette Bilfeldt, Patricia Conroy, Vera Gallistl, Otto Gerdina, Joe Larragy, Anu Leppiman, Sigal Naim, Ariela Lowenstein, Aleksandra Milićević Kalašić, Daniel Pavlovski, Bridget Penhale, Gražina Rapolienė, Päivi Topo https://rosenetcost.com/wp-content/uploads/2017/01/cost_rosenet_actionpolicy3_web.pdf

Vaarama M. Toiveena tavallinen hyvä elämä. Suomalaisten mielikuvat ja kokemukset vanhuudesta. Vanhustyön keskusliitto, 2022.

Vanhusasiavaltuutettu 2023. Vanhusasiavaltuutetun vuosikertomus 2022 valtioneuvostolle [https://vanhusasia.fi/documents/97611701/160155639/Vanhusasiavaltuutetun+vuosikertomus+2022+\(pdf\).pdf/05e0853f-70c2-33b2-6b4e-709760e33b34/Vanhusasiavaltuutetun+vuosikertomus+2022+\(pdf\).pdf?version=1.1&t=1683810546866](https://vanhusasia.fi/documents/97611701/160155639/Vanhusasiavaltuutetun+vuosikertomus+2022+(pdf).pdf/05e0853f-70c2-33b2-6b4e-709760e33b34/Vanhusasiavaltuutetun+vuosikertomus+2022+(pdf).pdf?version=1.1&t=1683810546866)

